

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
Sąd Apelacyjny w Szczecinie
Prokuratura Apelacyjna w Szczecinie
Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie

ACTA IURIS STETINENSIS 6

Kodeks rodzinny i opiekuńczy po wielkich nowelizacjach

ZESZYTY NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO NR 821

Szczecin 2014

Komitet Redakcyjny

dr hab. Zbigniew Kuniewicz prof. US – Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
Ryszard Iwankiewicz – Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
Grzegorz Jankowski – Prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie
Józef Skoczeń – Prokurator Apelacyjny
Maciej Żelazowski – Sędzia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
Arkadiusz Windak – Sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie, Przewodniczący II Wydziału
Tadeusz Kulikowski – Zastępca Prokuratora Apelacyjnego
dr hab. Marek Andrzejewski prof. US – Redaktor naukowy
Szymon Słotwiński – Sekretarz redakcji

Rada Naukowa

prof. dr hab. Roman Hauser – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | prof. dr hab. Andrzej Jakubecki – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Andrzej Marciniak – Uniwersytet Łódzki | prof. dr hab. Mirosław Nazar – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie | prof. dr hab. Zbigniew Ofiarski – Uniwersytet Szczeciński | dr hab. Adam Olejniczak prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu | dr hab. Lech Paprzycki – Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie | prof. dr hab. Władysław Rozwadowski – Uniwersytet Szczeciński | prof. dr hab. Tadeusz Smyczyński – Uniwersytet Szczeciński, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Roman Wieruszewski – Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk | prof. dr hab. Bronisław Ziemianin – Uniwersytet Szczeciński | Rosario Sapienza, Full Professor of International and European Law – The University of Catania School of Law | Ashok R. Patil, Prof. dr L.L.M., Ph.D. – National Law School of India University, Bangalore, Karnataka State (India) | Fursa Svetlana Yaroslavovna, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Svitlana Yaroslavivna Fursa, prof. dr hab. honoured lawyer of Ukraine | Henry Zhuhao Wang, Assistant Professor – China University of Political Science and Law | Prof. habil. dr. Vytautas Nekrosius – Uniwersytet Wileński | Dr John Sorabji – University College, London | José García-Añón, Ph.D. in Law, Full Professor, School of Law – University of València (Spain) | Terekhova Lydia, Professor, Doctor of Law, Omsk state University, Faculty of Law | Masahiko Omura, Doctor of Law, Professor at Chuo University Law School (Tokyo, Japan) | Elena Kudryavtseva, Professor, Law Faculty of Moscow State University | Alexandre Freitas Câmara, Professor Emeritus and Head of Civil Procedure Department at Rio de Janeiro Judicial School | Jayesh Rathod, Associate Professor of Law – American University Washington College of Law | Rett R. Ludwikowski, Ph.D., Professor of Law, Columbus School of Law – The Catholic University of America | Lilia Abramchik, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor – Yanka Kupala State University of Grodno (Belarus) | Prof. dr. Frieder Dünkel, Universität Greifswald, Prof. Emilio Castorina, University of Catania

Lista recenzentów znajduje się na stronie internetowej zeszytu naukowego | <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Redaktor naukowy | dr hab. Marek Andrzejewski prof. US

Redaktor tematyczny | Szymon Słotwiński

Redaktor językowy | Joanna Dżaman

Korektor | Joanna Grzybowska

Skład komputerowy | Wiesława Mazurkiewicz

**Wydanie publikacji zrealizowano przy udziale środków finansowych
otrzymanych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego**

Wersja papierowa jest wersją pierwotną
Pełna wersja publikacji <http://wpiaus.pl/actaiuris>

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne online w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, <http://cejsh.icm.edu.pl>

© Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2014

ISSN 1640-6818 | ISSN 2083-4373

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

Wydanie I. Ark. wyd. 33,0. Ark. druk 39,0. Format B5. Nakład 95 egz.

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

DEBATA O USTROJACH MAJĄTKOWO-MALŻEŃSKICH

Tadeusz Smyczyński – Małżeńskie prawo majątkowe – uwagi krytyczne	13
Mirosław Nazar – Nowelizacje i interpretacje małżeńskiego prawa majątkowego – czy potrzebne są zmiany przepisów?	31
Grzegorz Jędrejek – Podział majątku wspólnego małżonków, w skład którego wchodzi prawo do kwatery żołnierskiej	75
Helena Ciepla – Podział majątku wspólnego małżonków po ustaniu wspólności ustawowej w orzecznictwie Sądu Najwyższego	91
Janusz Gajda, Piotr Osowy – Dylematy nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 17 czerwca 2004 roku na przykładzie art. 36 ¹ k.r.o. Aspekty procesowe.....	101
Anita Lutkiewicz-Rucińska – Definicja wykonywania zarządu majątkiem wspólnym małżonków a czynność prawna prowadząca do nabycia przedmiotu majątkowego do tego majątku	123
Anna Urbańska-Lukaszewicz – Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej i Krajowy Rejestr Sądowy – skuteczne rejestry umów majątkowych małżeńskich? Głos w dyskusji	155
Anna Stępień-Sporek – Kilka uwag o rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków	161
Magdalena Deneka – Umowna zmiana treści ograniczonych praw rzeczowych obciążających nieruchomości należącą do majątku wspólnego małżonków.....	185

Anna Urbańska-Lukaszewicz – Zarząd nieruchomością należącą do majątku wspólnego i służącą małżonkowi do wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności zarobkowej.....	205
--	-----

DEBATA NA TEMAT ZAGADNIENÍ PRAWA FILIACYJNEGO

Jerzy Strzebinczyk – Sugestie zmian w obrębie polskiego prawa filiacyjnego (pod roz wagę ustawodawcy).....	227
Joanna Haberko – Dziecko poczęte jako najbliższy członek rodziny.....	243
Elżbieta Holewińska-Lapińska – Rola prawdy genetycznej w decyzji zainteresowanych osób o ustaleniu pochodzenia dziecka od ojca wskutek uznania w świetle orzecznictwa sądów powszechnych w 2011 roku....	263
Barbara Bajor – Ustalenie ojcostwa dziecka pełnoletniego. Uwagi do art. 76 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	285

DEBATA O RELACJI RODZICE-DZIECKO

Wanda Stojanowska – „Porozumienie” rodziców jako przesłanka pozostawienia im obojgu władzy rodzicielskiej po rozwodzie. Wybrane zagadnienia	301
Jacek Mazurkiewicz – „Zanim pomysły nasze szez ną wraz z nami”. O zapomnianych projektach reformy prawa rodzinnego	313
Marek Andrzejewski – Relacja rodzice i inne osoby dorosłe a dzieci w świetle nowych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i niektórych innych ustaw (wybrane problemy)	371
Mieczysław Goettel – Kontrowersje wokół tak zwanej pieczy podzielonej nad małoletnim	401
Agnieszka Gałakan-Halicka – Ograniczenie władzy rodzicielskiej ze względu na rozłączenie rodziców w świetle regulacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	427

Piotr Telusiewicz – Kryteria doboru odpowiednich zarządzeń przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej	469
Anna Natalia Schulz – O współczesnych dylematach tworzenia międzynarodowych standardów Rady Europy dotyczących relacji pomiędzy rodzicami i dziećmi	483
Olga Bobrzyńska, Piotr Mostowik – Zwyczajny pobyt dziecka jako podstawa jurysdykcji krajowej oraz łącznik kolizyjny	509

VARIA

Małgorzata Łączkowska – Kilka uwag na temat nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dokonanych w ostatniej dekadzie.....	553
Mirosław Kosek – Ochrona rodziny w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dotyczących zawarcia małżeństwa.....	573
Ewa Kabza – Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka pełnoletniego po nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 2008 roku.....	585
Anna Sylwestrzak – <i>Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych</i> a unormowania Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.....	611

Barbara Bajor

Instytut Nauk Prawnych PAN

Warszawa

USTALENIE OJCOSTWA DZIECKA PEŁNOLETNIEGO UWAGI DO ART. 76 § 1 KODEKSU RODZINNEGO I OPIEKUŃCZEGO

Streszczenie

W wyniku zmian przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 2008 r. przyjęto, że „uznanie ojcostwa nie może nastąpić po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności” (art. 76 § 1 k.r.o.). W uzasadnieniu do rządowego projektu przyjęto, że tylko droga sądowa zapewnia ustalenie zgodności stosunku prawnego ojcostwa z ojcostwem genetycznym, tym samym wykluczając „bezkonfliktowy” sposób, czyli uznanie ojcostwa dziecka pełnoletniego. Dotychczasowe rozwiązania Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dopuszczały taką możliwość, choć mowa była o uznaniu dziecka pełnoletniego, przy wymogu uzyskania zgody dziecka i jego matki. Nawet, jeśli przypadki ustalania ojcostwa osób pełnoletnich mogą być nieliczne, warto jednak zwrócić uwagę na przyjęte w tym zakresie rozwiązania, odnosząc je do dotychczas obowiązujących.

Słowa kluczowe: ustalenie ojcostwa, uznanie ojcostwa, dziecko pełnoletnie

Ustalenie pochodzenia dziecka – uwagi wprowadzające

Ustalenie pochodzenia dziecka od określonej kobiety i określonego mężczyzny pozwala przede wszystkim ustalić stan cywilny osoby fizycznej¹. W przypadku macierzyństwa, dopiero w wyniku noweli przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 6 listopada 2008 r.², ustawodawca potwierdził zasadę – niemającą dotąd odzwierciedlenia w uregulowaniach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, ale powszechnie przyjmowaną – że **matką jest kobieta, która dziecko urodziła**. Taka konieczność wprowadzenia do przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego normy, która regulowałaby ustalenie macierzyństwa, była podnoszona – jak podkreśla się w doktrynie – od wielu lat³. O ile więc w przypadku macierzyństwa ustawodawca potwierdził obowiązującą powszechnie zasadę (nowelą przepisów kodeksu z 6 listopada 2008 r.⁴), przyjmując, że matką jest kobieta, która urodziła dziecko, o tyle w przypadku ustalenia ojcostwa Kodeks rodzinny i opiekuńczy wskazywał **trzy tryby ustalania ojcostwa**. W kodeksie zostały uregulowane trzy sposoby ustalenia ojcostwa, które pozwalają na ustalenie pochodzenia dziecka od danego mężczyzny⁵. Zwrócić jednak należy uwagę, że **w wyniku wskazanej powyżej nowelizacji przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego doszło do dość istotnej zmiany w tym zakresie**.

Pierwszy sposób ustalania ojcostwa dotyczy dziecka, które urodziło się w czasie trwania związku małżeńskiego, co pozwala przyjąć, że dziecko pochodzi od męża matki. Mowa jest więc tu o domniemaniu pochodzenia dziecka od

---

¹ T. Smoczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Analiza i wykładnia*, Warszawa 2001, s. 234.

² Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2008, nr 220, poz. 1431, weszła w życie 13.06.2009 r.

³ Tym bardziej, jak podkreśla się, „problem ten stał się szczególnie ważny i wymagający szybkiego rozwiązania w związku z rozwojem nauk, zwłaszcza biotechnologii, które umożliwiają rozdzielenie »macierzyństwa genetycznego« (dziecko pochodzi od innej kobiety niż ta, która je rodzi) i »macierzyństwa biologicznego«, którego przesłanką jest urodzenie dziecka przez określoną kobietę”, cyt. za: M. Kosek, w: W. Stojanowska, M. Kosek, *Nowelizacja prawa rodzinnego na podstawie ustaw z 6 listopada 2008 r. i 10 czerwca 2010 r. Analiza – wykładnia – komentarz*, red. W. Stojanowska, Warszawa 2011, s. 100.

⁴ Przy czym zasada, że matką jest kobieta, która dziecko urodziła, długo nie budziła wątpliwości, natomiast konieczność przyjęcia takiego rozwiązania spowodowana była potrzebą rozstrzygnięcia w tych przypadkach, w których do poczęcia dziecka dochodzi w wyniku zabiegu medycznego.

⁵ T. Smoczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Analiza...*, s. 242.

męża matki. Jest to domniemanie wzruszalne. Ustawodawca przewidział odpowiednie środki prawne, które mogą służyć obaleniu tego domniemania (roszczenie o zaprzeczenie ojcostwa)⁶. Przyjęto przy tym wraz z nowelą z 2008 r., że wystarczy wykazanie, że mąż matki dziecka nie jest jego ojcem⁷.

Drugi i trzeci sposób dotyczą przede wszystkim dzieci pozamałżeńskich, czyli mają zastosowanie wówczas, gdy nie zachodzi domniemanie, że ojcem dziecka jest mąż matki, dziecko urodziło się bowiem, gdy matka nie pozostawała w związku małżeńskim albo dziecko urodziło się wprawdzie w trakcie trwania związku małżeńskiego, doszło jednak do zaprzeczenia ojcostwa męża jego matki (art. 72 § 1 k.r.o.). Wówczas **ustalenie ojcostwa może nastąpić albo poprzez uznanie ojcostwa, albo na mocy orzeczenia sądu (sądowe ustalenie ojcostwa)**. Przy czym nie jest możliwe uznanie ojcostwa, jeśli w tym samym czasie toczy się sprawa o ustalenie ojcostwa (art. 72 § 2 k.r.o.) nawet wówczas, gdy wolę uznania ojcostwa wyrazi mężczyzna, który jest stroną toczącego się postępowania sądowego o sądowe ustalenie ojcostwa⁸.

Mając na uwadze **drugi** ze sposobów ustalania ojcostwa – **uznanie ojcostwa**, trzeba zwrócić uwagę, że **w wyniku nowelizacji przepisów w 2008 r. ten tryb ustalania ojcostwa uległ istotnym zmianom**. Przede wszystkim doszło do zmiany terminologii – w miejsce uznania dziecka ustawodawca przyjął uznanie ojcostwa. Do skutecznego uznania ojcostwa dziecka nie jest już potrzebna zgoda matki, ale potwierdzenie matki, że uznający mężczyzna jest ojcem jej dziecka. Przyjęto także, że oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa może również złożyć osoba, które ukończyła 16 lat i wobec której nie istnieją podstawy do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia. **Wykluczono jednak możliwość uznania**

⁶ Art. 62 k.r.o.; zob. uwagi do niego: J. Ignaczewski, *Pochodzenie dziecka i władza rodzicielska po nowelizacji. Art. 61⁹–113⁶ KRO. Komentarz*, Warszawa 2009.

⁷ Art. 76 k.r.o. Z kolei stosownie do poprzedniej regulacji, aby doszło do zaprzeczenia ojcostwa – w przypadku dziecka, które urodziło się przed upływem 180 dnia od zawarcia związku małżeńskiego, mąż musiał złożyć oświadczenie, że nie jest ojcem dziecka, a gdy dziecko urodziło się po upływie 180 dni od zawarcia związku małżeńskiego, musiał wykazać niepodobieństwo ojcostwa.

⁸ W doktrynie podkreśla się, że „w efekcie w sądowej praktyce mamy do czynienia z różnicą polegającą na tym, że jedne sądy – wbrew literalnemu brzmieniu zakazu z art. 72 § 2 k.r.o. – odbierają oświadczenia niezbędne do uznania ojcostwa w trybie wszczętego niejako *ad hoc* w przerwie procesu o ustalenie ojcostwa postępowania opiekuńczego, inne natomiast nie odbierają oświadczeń, kontynuując proces albo (...) pod rozważę stron poddając cofnięcie powództwa, skutkującego umorzeniem procesu”, cyt. za: J. Ignaczewski, *Komentarz do spraw o ustalenie ojcostwa i łącznie z nim dochodzone roszczenia*, w: H. Ciepła, J. Ignaczewski, J. Ski-bińska-Adamowicz, *Komentarz do spraw rodzinnych*, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2012, s. 659.

ojcostwa w odniesieniu do dziecka, które uzyskało pełnoletność (art. 76 § 1 k.r.o.). Dopuszczono również możliwość uznania dziecka po jego śmierci. W tym wypadku uznanie może nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od dnia, kiedy mężczyzna dowiedział się o śmierci dziecka, ale nie później niż do dnia, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletność. Tak więc w przypadku uznania ojcostwa przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego po nowelizacji w 2008 r. przewidują „dwa końcowe terminy zastrzeżone do uznania ojcostwa”⁹. Pierwszy dotyczy dziecka żyjącego. W tym wypadku uznanie jest wyłączone z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Natomiast drugi termin dotyczy dziecka, które zmarło. Wówczas uznanie może nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od momentu, gdy uznający mężczyzna dowiedział się o śmierci dziecka, pod warunkiem jednak, że gdyby dziecko żyło, nie osiągnęłoby pełnoletności.

W przypadku uznania ojcostwa dochodzi do dobrowolnego złożenia oświadczenia przez mężczyznę, który, wyrażając akt woli, który powinien być w tym wypadku tożsamy z „aktem wiedzy”, uznaje swoje ojcostwo wobec danego dziecka. Składa on stosowne oświadczenie woli przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego (oświadczenie, że jest ojcem dziecka). Takie oświadczenie może być również złożone przed sądem opiekuńczym lub konsulem (art. 73 § 3 k.r.o.). Przy czym – co należy podkreślić – intencją projektodawców zmian było przyjęcie, że uznanie ojcostwa stanowi przede wszystkim „akt wiedzy”, choć stanowi również „akt woli”, czyli **do uznania ojcostwa powinno dojść tylko wówczas, gdy mężczyzna jest przekonany, że jest ojcem dziecka** (co przy aktualnym stanie nauki wydaje się być możliwe również do udowodnienia), a nie wówczas, gdy tylko chce uznać dziecko, nie mając czy wręcz mając przeświadczenie, że nie jest ojcem biologicznym. Do skuteczności tego oświadczenia wymagane jest potwierdzenie przez matkę, że składający oświadczenie mężczyzna jest ojcem jej dziecka. Potwierdzenie powinno nastąpić jednocześnie z oświadczeniem ojca dziecka, albo w ciągu trzech miesięcy od dnia oświadczenia mężczyzny. **Oświadczenie matki obejmuje potwierdzenie, że ojcem dziecka jest właśnie ten mężczyzna. Tak więc, mimo że mężczyzna dobrowolnie składa takie oświadczenie, do uznania ojcostwa i w konsekwencji do ustalenia więzów pokrewieństwa między nim a dzieckiem konieczne jest, aby matka potwierdziła ten fakt.** Zwrócić też należy uwagę, że w poprzedniej regulacji prawnej matka wyrażała zgodę, czyli w rzeczywistości niezależnie od stanu

⁹ Zob. uwagi do art. 76 k.r.o.: J. Ignaczewski, *Pochodzenie dziecka i władza rodzicielska...*

faktycznego (zob. brzmienie art. 77 § 1 k.r.o. sprzed zmian) mogła wyrazić zgodę, aby doszło do uznania jej dziecka przez mężczyznę, który nie był ojcem biologicznym dziecka. W świetle aktualnie obowiązujących rozwiązań prawnych matka potwierdza zgodność oświadczenia mężczyzny z rzeczywistym stanem, czyli potwierdza „akt wiedzy” składającego oświadczenie o uznaniu.

Mając na uwadze znaczenie „potwierdzenia”, które jest dokonywane przez osobę trzecią, a nią jest matka dziecka, brak takiego potwierdzenia skutkuje tym, że nie dochodzi do uznania dziecka¹⁰. Oświadczenie uznania ojcostwa nie wywoła zamierzonych skutków prawnych. Pozostaje wówczas sądowe ustalenie ojcostwa, który to sposób przewiduje art. 84 k.r.o. W jego ujęciu zarówno dziecko, jak i matka albo domniemany ojciec mogą wystąpić na drogę sądową. Przy czym z założenia ten sposób ustalania ojcostwa został przewidziany w sytuacji, gdy występuje konflikt.

Mając na uwadze powyższe, **w przypadku dziecka pozamajątkowego (lub wobec którego doszło do zaprzeczenia ojcostwa męża matki) do jego uznania może dojść w sposób bezkonfliktowy na drodze dobrowolnego oświadczenia woli (wówczas jednak skuteczność takiego oświadczenia jest uzależniona od potwierdzenia przez matkę), albo w sposób, który może być wykorzystany wówczas, gdy na przykład matka nie potwierdza ojcostwa mężczyzny, czyli na drodze sądowego ustalenia ojcostwa.**

Mając na uwadze wskazaną w tytule kwestię, szczególnie trzeba podkreślić, że po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności nie jest już możliwe skorzystanie z trybu bezkonfliktowego, czyli dobrowolnego uznania dziecka. Na ten aspekt uznania ojcostwa zostanie zwrócona szczególna uwaga. Może bowiem warto zastanowić się, czy słusznie, a jeśli tak, to dlaczego **ustawodawca wyłączył możliwość skorzystania z niejako bezkonfliktowego sposobu ustalania ojcostwa w przypadku dziecka pełnoletniego**. Tym bardziej, że przed nowelizacją Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 6 listopada 2008 r. mężczyzna mógł uznać również dziecko pełnoletnie – za zgodą dziecka oraz zgodą matki. Przy czym – należy podkreślić – dochodziło do uznania dziecka, a nie uznania ojcostwa, za jego i jego matki zgodą.

---

¹⁰ W przypadku, gdy ustawa wymaga potwierdzenia czynności prawnej, do czasu potwierdzenia mamy do czynienia z czynnością niepełną, kulejącą, a stan taki w doktrynie jest określany jako bezskuteczność zawieszona czynności prawnej; zob. M. Pazdan, w: *System prawa prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne, część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 987 oraz Z. Radwański, *System prawa prywatnego*, t. 2: *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa, s.305 i s. 442.

Taka możliwość – uznania dziecka po uzyskaniu przez niego pełnoletności – uzależniona była przede wszystkim od uzyskania jego zgody, co – mając na uwadze, że dotyczyło osoby pełnoletniej – było w pełni słuszne. Ustawodawca pozwalał natomiast odstąpić od konieczności uzyskania zgody matki, jeśli porozumienie z matką napotykało trudne do przezwyciężenia trudności lub też matka nie żyła.

W konsekwencji, w obecnym stanie prawnym, w przypadku dziecka pełnoletniego pozostaje wyłącznie sposób trzeci, czyli sądowe ustalenie ojcostwa. Tryb, który – należy to również podkreślić – w przypadku dziecka pełnoletniego jest wyłącznie dostępny dla dziecka oraz na mocy art. 86 k.r.o. także dla prokuratora. **Tak więc w przypadku dziecka pełnoletniego został całkowicie wykluczony tryb, który można określić jako „bezkonfliktowy”, dobrowolny – uznanie ojcostwa na podstawie oświadczenia woli ojca.** Jak się podnosi w doktrynie, „nowela z 6 listopada 2008 r. konsekwentnie realizuje zasadę, zgodnie z którą podejmowanie działań w zakresie ustalania (zmiany) pochodzenia dokonywane po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności może mieć tylko ono”¹¹.

Nie przesądzając, czy takie, przyjęte w 2008 r., rozwiązanie jest słuszne – lepsze z punktu widzenia zarówno ochrony praw dziecka, jak i prawa każdej jednostki do poszanowania jej życia prywatnego czy też stałości stanu cywilnego – i jedynie poddając je pod rozważę, warto byłoby zastanowić się, czy rzeczywiście taka zmiana była konieczna. Czy jednak ustawodawca nie powinien pozostawić możliwości uznania ojcostwa dziecka pełnoletniego i w tym wypadku nie za potwierdzeniem, ale za zgodą dziecka (bez uzyskiwania zgody matki, a być może – po potwierdzeniu jednak przez matkę), czego konsekwencją byłoby niewszczywanie postępowania sądowego.

Aby można było rozważyć i spróbować ustalić rację takiego rozwiązania, należy zwrócić uwagę na zakres zmian, które zostały wprowadzone w wyniku nowelizacji przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w 2008 r., w odniesieniu do trybu ustalania ojcostwa, a przede wszystkim wskazać ich uzasadnienie.

---

¹¹ M. Kosek, w: W. Stojanowska, M. Kosek, *Nowelizacja prawa rodzinnego...*, s. 183.

Uznanie dziecka w ujęciu przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przed 2008 r.

Przed nowelizacją przepisów kodeksu w 2008 r., art. 72 k.r.o. przewidywał, że jeśli nie zachodzi domniemanie, iż ojcem dziecka jest mąż matki, albo gdy domniemanie takie zostało obalone, ustalenie ojcostwa może nastąpić albo przez uznanie dziecka, albo na mocy orzeczenia sądu. Zwrócić należy uwagę, że w wyniku nowelizacji doszło do zmiany w zakresie terminologii i w miejsce „uznania dziecka” ustawodawca przyjął „uznanie ojcostwa”, co – jak już zostało podkreślone – ma w sposób pełniejszy realizować zasadę zgodności genetycznego rodzicielstwa z prawnym i wskazywać, że uznanie ojcostwa jest przede wszystkim aktem wiedzy.

W doktrynie przyjmuje się, że uznanie dziecka następuje przez złożenie oświadczenia woli w „formie prawem przewidzianej i przed odpowiednim organem”¹², co oczywiście odnosi się również do oświadczenia składanego w ramach uznania ojcostwa. **Podkreślić trzeba, że uznanie dziecka mogło dotyczyć dziecka małoletniego, dziecka pełnoletniego oraz dziecka poczętego.** Nie było natomiast możliwe uznanie dziecka po jego śmierci, chyba że pozostawiło zstępnych – art. 76 k.r.o. w poprzednim brzmieniu. Przy czym artykuł ten został uznany za niezgodny z Konstytucją na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 lipca 2007 r.¹³ Obecnie – jak już zostało to podkreślone – jeśli dziecko zmarło przed uzyskaniem pełnoletności, uznanie może nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od momentu, gdy składający dowiedział się o śmierci dziecka, ale nie później niż do dnia, w którym dziecko osiągnęłoby pełnoletność (konsekwentnie wobec przyjęcia zasady, że po uzyskaniu pełnoletności nie może już dojść do uznania ojcostwa przez uznającego, bowiem osoba pełnoletnia i tylko ona może podejmować działania zmierzające do zmiany jej stanu cywilnego). Ustawodawca dopuszcza więc możliwość złożenia oświadczenia o uznaniu ojcostwa nawet po śmierci dziecka, co było wprawdzie możliwe przed uchyleniem mocy wiążącej art. 76 k.r.o., jednak jedynie wówczas, gdy dziecko pozostawiło zstępnych, jednocześnie ogranicza tę możliwość terminem – w ciągu sześciu miesięcy od dowiedzenia się o śmierci dziecka, ale nie dłużej niż do

¹² T. Smyczyński, w: *System prawa prywatnego*, t. 12: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. T. Smyczyński, Warszawa 2011, s. 124.

¹³ Wyrok z dnia 16.07.2007 r., SK 61/06, sentencja została ogłoszona 26 lipca 2007 r. w Dz.U. 2007, nr 134, poz. 947.

dnia, w którym dziecko uzyskaloby pełnoletność, gdyby żyło. Jak się podkreśla, uzasadnienie takiego rozwiązania wynikało z chęci wykluczenia sytuacji, gdy do uznania dochodziłoby tylko z pobudek materialnych uznającego (a nie zgodnie z zasadą dobra dziecka), co (możliwość uznania ojcostwa dziecka po jego śmierci) w doktrynie wzbudza wiele kontrowersji.

Przed nowelizacją przepisów w 2008 r. do uznania dziecka małoletniego (jak również dziecka poczętego, jeszcze nienarodzonego) potrzebna była zgoda matki albo przedstawiciela ustawowego dziecka, jeśli matce nie przysługiwała władza rodzicielska, albo jeżeli porozumienie z matką napotykało trudne do przewyciężenia przeszkody¹⁴. Zgoda na uznanie dziecka traktowana była jako oświadczenie osoby trzeciej w rozumieniu art. 63 k.c., a uznanie dziecka było uważane za „jednostronną czynność prawną; do czasu wyrażenia zgody – czynnością niezupełną (*negorium claudicans*)”¹⁵. W obecnym brzmieniu przepisów ani oświadczenie o uznaniu ojcostwa, ani potwierdzenie nie może być złożone przez przedstawiciela ustawowego. Jeśli osoba, która zamierza złożyć takie oświadczenie, ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, to takie oświadczenie składa wyłącznie przed sądem opiekuńczym (art. 77 k.r.o.). W ten sposób ustawodawca podkreślił osobisty charakter oświadczenia o uznaniu ojcostwa (jak i potwierdzenia przez matkę). Wynika to z założenia – jak wskazuje się w doktrynie – że w wyniku uznania ojcostwa dochodzi do potwierdzenia faktu, który jest co do zasady znany jedynie matce i biologicznemu ojcu dziecka¹⁶.

Przed zmianą przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jeśli dochodziło jednak do uznania dziecka pełnoletniego, potrzebna była zarówno zgoda dziecka, jak i jego matki. Przy czym – jak podkreśla się w doktrynie – „przesłanka zgody dziecka (pełnoletniego – dop. aut.) nie budzi wątpliwości (...). Krytycznie oceniono natomiast przesłankę zgody matki na uznanie dziecka pełnoletniego jako zbędną”, co pozwalało przyjąć, że „*de lege ferenda* zarzut ten jest chyba trafny”¹⁷. Natomiast konieczność wyrażenia przez dziecko pełnoletnie zgody nie budziło żadnej wątpliwości, nawet jeśli ustalenie naturalnego pochodzenia danej osoby nie powinno być zależne od jej woli (co – jak podkreśla się w literaturze – jest uzasadnione w przypadku dziecka małoletniego i skutkuje

¹⁴ Art. 77 § 1 w poprzednim brzmieniu.

¹⁵ J. Ignatowicz, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2000, s. 261 oraz wskazane tam Orzeczenie SN z 27.11.1963 r., OSN 1964, poz. 228.

¹⁶ Tegoż, *Pochodzenie dziecka i władza rodzicielska...*, zob. uwagi do art. 77 k.r.o., s. 94.

¹⁷ T. Smyczyński, *System prawa prywatnego*, t. 12..., s. 127.

tym, że nie ma konieczności uzyskania jego zgody, tylko zgody jego matki), to jednak w przypadku osoby pełnoletniej „wynika z potrzeby ochrony jego osoby przed skutkami działań innych osób w sferze jego interesów, jako osoby samodzielnej i dojrzałej”¹⁸.

W konsekwencji, w przypadku osoby pełnoletniej, ale na przykład ubezwłasnowolnionej całkowicie, wobec braku zdolności do składania skutecznych oświadczeń woli (a zgoda na uznanie jest takim jednostronnym oświadczeniem), przyjmowało się, że uznanie dziecka pełnoletniego, ale ubezwłasnowolnionego jest niedopuszczalne. W tym bowiem przypadku zgoda jako akt natury osobistej nie mogła być wyrażona przez przedstawiciela ustawowego.

Uznanie ojcostwa w świetle aktualnie obowiązujących przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego

W wyniku zmian wprowadzonych do przepisów kodeksu nowelą z 2008 r. przyjęto w art. 76 § 1, że **„Uznanie ojcostwa nie może nastąpić po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności”**. Uznano więc, że po uzyskaniu pełnoletności przez dziecko, zmiana jego stanu cywilnego, w wyniku złożenia oświadczenia woli przez inną osobę, zbytnio ingeruje i narusza prawa osoby dorosłej. Jak się podkreśla, **„przepis ten realizuje ogólne założenie projektu, że po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności tylko ono (oraz prokurator na podstawie art. 86 k.r.o.) powinno decydować czy chce ustalenia swego pochodzenia**. Ustalenie powinno nastąpić w trybie sądowego postępowania procesowego, dlatego że taki tryb w najpełniejszym stopniu służy realizacji zasady zgodności prawnego stosunku ojcostwa z ojcostwem genetycznym”¹⁹.

Powstaje jednak pytanie, **czy pozostawienie jedynie drogi sądowej dla osoby dorosłej, jako wyłącznego sposobu ustalenia swojego pochodzenia od danego mężczyzny, jest słuszne**. Niewątpliwie skorzystanie z drogi sądowej zapewnia i służy w pełni zrealizowaniu zasady zgodności prawnego stosunku z ojcostwem genetycznym (tak jak przyjmuje się w uzasadnieniu rządowego projektu z 12 sierpnia 2007 r.)²⁰. Pozostawia tylko osobie pełnoletniej uprawnienie do

¹⁸ Tamże, s. 128.

¹⁹ M. Kosek, w: W. Stojanowska, M. Kosek, *Nowelizacja prawa rodzinnego...*, s. 160; K. Gromek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2009, uwagi do art. 76 k.r.o.

²⁰ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Druk Sejmowy nr 888.

zainicjowania postępowania sądowego, w wyniku którego może dojść do zmian w zakresie jej stanu cywilnego. Niewątpliwie trudno nie uznać tego argumentu za przekonujący i słuszny. Przyjęte w wyniku nowelizacji rozwiązania w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym realizują konsekwentnie zasadę, że wszelkie zmiany w zakresie stanu cywilnego osoby fizycznej pełnoletniej mogą nastąpić tylko i wyłącznie w wyniku działań zainicjowanych przez tę osobę dorosłą.

Zapewne przyjęte rozwiązanie sprzyja też ujednoczeniu pojęcia „dziecko”, którym obejmie się tylko osoby fizyczne przed uzyskaniem pełnoletności²¹. W art. 1 *Konwencji o prawach dziecka* stwierdza się, że dzieckiem „jest każda istota ludzka w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”²². Podobnie w przyjętej 6 stycznia 2000 r. ustawie o Rzeczniku Praw Dziecka również przyjmuje się, że dzieckiem jest „każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności”²³. Tak więc w każdym przypadku dziecko to osoba fizyczna przed uzyskaniem pełnoletności, a **ustawodawca konsekwentnie przyjmuje, że uznanie ojcostwa powinno dotyczyć tylko dziecka, czyli osoby fizycznej przed uzyskaniem pełnoletności**. Nasuwa się w tym miejsce pytanie o kobietę, która ukończyła 16 lat, a jeszcze nie osiągnęła 18 lat, a która za zgodą sądu opiekuńczego zawarła związek małżeński. Tym bardziej że „przez zawarcie związku małżeńskiego małoletni uzyskuje pełnoletność” (art. 16 § 2 k.c.). Czy jednak uzyskanie pełnoletności zgodnie z treścią art. 16 § 2 k.c. jest równoznaczne z uzyskaniem pełnoletności w wyniku ukończenia 18 lat? Mając jednak na uwadze literalne brzmienie art. 76 § 1 k.r.o., 17-letnia kobieta, która zawarła związek małżeński, nie może zostać uznana przez swojego biologicznego ojca (przy założeniu, że nie dotyczy ją domniemanie pochodzenia od męża swojej matki). Oczywiście może ona wykorzystać drogę sądową i sama wystąpić o sądowe ustalenie ojcostwa, pojawia się tu jednak pytanie, czy powinna to być jedyna droga. Szczególnie gdy również ojciec biologiczny chce uznać swoje ojcostwo.

Niewątpliwie wiele argumentów przemawia za słusznością przyjętego w kodeksie rozwiązania. Ustawodawca konsekwentnie podkreśla w przyjętych regulacjach, że osoba pełnoletnia tylko sama może kształtować sferę swojego

---

²¹ Zob. M. Rzewuski, *Definicja dziecka w Polsce. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Rejent” 2007, nr 4, s. 186.

²² Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526 z późn. zm.

²³ Dz.U. 2000, nr 6, poz. 69.

życia prywatnego. Znajduje to również wyraz w omówionym ograniczeniu wynikającym z treści art. 76 § 1 k.r.o.

Zapewne argumentów za pozostawieniem poprzedniego rozwiązania może być znacznie mniej. Zapewne też wymóg uzyskiwania zgody matki na uznanie dziecka pełnoletniego mógł budzić kontrowersje. Niemniej jednak **warto zastanowić się i postawić pytanie, czy nie należałoby pozostawić możliwości uznania ojcostwa w odniesieniu do dzieci – osób pełnoletnich, z założeniem uzyskiwania ich zgody w momencie składania takiego oświadczenia przez ojca biologicznego** (rezygnując, być może, z wymogu uzyskiwania zgody matki dziecka, czy też pozostawiając konieczność potwierdzenia przez matkę, jeśli żyje).

Wydaje się, że przypadków, kiedy obydwie strony – ojciec biologiczny i dziecko pełnoletnie – dobrowolnie chcą doprowadzić do nawiązania stosunku pokrewieństwa, może być niewiele, stąd nie byłoby nawet konieczne przyjmowanie stosownej regulacji prawnej. A jeśli już dojdzie do takiej sytuacji, to pełnoletnie dziecko może wystąpić na drogę sądową. Czy jest to jednak konieczne, czy trzeba inicjować postępowanie sądowe wtedy, gdy wystarczyłoby złożenie oświadczeń woli przez ojca, który chce uznać dziecko, i przez dziecko (pełnoletnie), które świadomie wyraża zgodę, chce bowiem tego, by doszło do uznania. Przy czym w tym wypadku dziecko nie powinno potwierdzać, a wyrażać zgodę (przy konstrukcji potwierdzenia przyjmuje się bowiem założenie, że stan wiedzy pozwala na taki akt, a w tym wypadku dziecko może nie mieć takiej wiedzy – tylko rodzice mogą wiedzieć – dlatego, być może, potwierdzenie matki byłoby konieczne). Jeśli natomiast dziecko pełnoletnie nie wyrazi takiej zgody, to **odmowa wyrażenia zgody będzie skutkowałą bezskutecznością uznania i w konsekwencji pozostawieniem dotychczasowego stanu prawnego**. Zwrócić należy uwagę, że również w przypadku składania oświadczenia woli o uznaniu ojcostwa kierownik urzędu stanu cywilnego mógłby odmówić przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa, gdy powźmie wątpliwość co do pochodzenia dziecka (art. 73 § 3 k.r.o.); tak jak w każdym przypadku uznania ojcostwa dziecka małoletniego. Tak więc **kontrola dokonywana przez kierownika urzędu stanu cywilnego w przypadku dziecka małoletniego i dziecka pełnoletniego byłaby taka sama** (tak jak w świetle poprzedniej regulacji). Obawy, że nie ma zgodności pomiędzy ojcostwem biologicznym a ojcostwem

wynikającym z uznania są bowiem niezależne od wieku dziecka. Takie ryzyko zachodzi zarówno w przypadku dziecka małoletniego, jak i pełnoletniego²⁴.

Może więc należałoby zastanowić się, czy słusznie pozbawiono możliwości uznania ojcostwa, a więc złożenia oświadczenia woli przez ojca biologicznego dziecka, również w odniesieniu do dziecka pełnoletniego. Przy zastrzeżeniu, że oświadczenia – tak uznającego mężczyzny, jak i dziecka, którego to uznanie by dotyczyło – musiałyby być składane jednocześnie (mając na uwadze, że brak zgody dziecka skutkowałoby bezskutecznością uznania). Niewątpliwie, takie rozwiązanie naruszałoby przyjętą zasadę, że tylko osoba dorosła może inicjować zmiany dotyczące jej stanu cywilnego, a więc nie byłoby spójne z pozostałymi rozwiązaniami prawnymi.

Należy w szczególności podkreślić, że **poczynione uwagi nie prowadzą do sformułowania propozycji zmian legislacyjnych, mają one jedynie na celu zwrócenie uwagi i zachęcenie do spojrzenia na wskazany problem oraz zastanowienia się, czy wprowadzając „termin końcowy”, jakim w przyjętym rozwiązaniu jest pełnoletność dziecka, w przypadku uznania ojcostwa nie doszło do zbyt radykalnej zmiany**. Mimo argumentów wskazujących, że w przypadku dziecka pełnoletniego, dziecko jako osoba pełnoletnia wyłącznie powinno podejmować decyzję o podjęciu próby zmiany stanu cywilnego, czego konsekwencją są zmiany w sferze osobistej i majątkowej. W wielu bowiem wypadkach taka zmiana stanu cywilnego osoby, która ma zstępnych, dotknie również inne osoby (zstępnych dziecka). Przy czym nastąpi to również w przypadku ustalenia ojcostwa na drodze sądowej.

Może więc, mimo przyjęcia uzasadnienia rządowego projektu, że tylko tryb sądowy zapewnia w pełni ustalenie zgodności stosunku prawnego ojcostwa z ojcostwem genetycznym, **nie powinno się wykluczać możliwości ustalenia tej zgodności również w sposób pozasądowy, poprzez wykorzystanie trybu uznania ojcostwa, w przypadku dziecka pełnoletniego (uzależniając skuteczność uznania od jego zgody)**.

---

²⁴ Jak podnosi się w literaturze: „kolejnym środkiem zwiększającym prawdopodobieństwo uznania ojcostwa przez ojca genetycznego są uprawnienia kierownika USC, który udziela informacji o istocie i skutkach uznania oraz może przyjąć tylko takie oświadczenia, które są dopuszczalne”, w: K. Gromek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy...*, uwagi do art. 73 k.r.o.

Źródła prawa

Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526 z późn. zm.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, Dz.U. 2000, nr 6, poz. 69.

Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2008, nr 220, poz. 1431.

Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Druk Sejmowy nr 888.

Orzecznictwo

Wyrok TK z dn. 16.07.2007 r., SK 61/06, Dz.U. nr 134, poz. 947.

Literatura

Gromek K., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2009.

Ignaczewski J., *Komentarz do spraw o ustalenie ojcostwa i łącznie z nim dochodzone roszczenia*, w: H. Ciepła, J. Ignaczewski, J. Skibińska-Adamowicz, *Komentarz do spraw rodzinnych*, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2012.

Ignaczewski J., *Pochodzenie dziecka i władza rodzicielska po nowelizacji. Art. 61⁹–113⁶ KRO. Komentarz*, Warszawa 2009.

Ignatowicz J., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2000.

Kosek M., w: *Nowelizacja prawa rodzinnego na podstawie ustaw z 6 listopada 2008 r. i 10 czerwca 2010 r. Analiza – wykładnia – komentarz*, red. W. Stojanowska, Warszawa 2011.

Pazdan M., w: *System prawa prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne, część ogólna*, red. M. Saffjan, Warszawa 2012.

Radwański Z., w: *System prawa prywatnego*, t. 2: *Prawo cywilne, część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2008.

Rzewuski M., *Definicja dziecka w Polsce. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Rejent” 2007, nr 4.

Smyczyński T., *Prawo rodzinne i opiekuńcze. Analiza i wykładnia*, Warszawa 2001.

Smyczyński T., w: *System prawa prywatnego*, t. 12: *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. T. Smyczyński, Warszawa 2011.

**ACKNOWLEDGMENT OF PATERNITY OF AN ADULT
SOME REMARKS TO ART. 76 PAR. 1 OF THE FAMILY CODE**

Summary

As a result of amendments to the regulations of the Family Code in 2008 it was adopted that “recognition of paternity may not be made after the coming of age for child” (art. 76 par. 1). Having regard to the justification for that it was assumed that only judicial decision assumes compliance between a legal paternity with a genetic paternity. Previous solutions of the Family Code had allowed a possibility to recognize the paternity of an adult child, with the consent of the child and his mother. It is worth attention if the solution adopted in 2008 is proper, referring to the previous regulations.

Translated by Barbara Bajor

Keywords: recognition of paternity, recognize the paternity of an adult child